

Danimarka Alt Komisyon Raporu

**TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ
İNSAN HAKLARINI İNCELEME KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA**

Komisyonumuzun 27.2.1997 tarihli 5. toplantısında alınan karar uyarınca Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun çalışmalarının tanıtılması, Avrupa Parlamentosunun Türkiye aleyhindeki kararı ve Uluslararası Af Örgütünün başlattığı kampanya sonrasında insan hakları konusunda son dönemde ülkemiz aleyhine yürütülen kampanyalara karşı yurtdışında gerekli temaslarda bulunup, çalışmalar yapılması amacıyla Danimarka'ya gönderilen Heyetimiz gerekli temas ve çalışmaları tamamlamıştır.

Bu temas ve çalışmalardan sonra heyetimizce hazırlanan raporumuzu, İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Başkanlığına sunuyoruz.

Saygılarımızla.

Demir BERBEROĞLU

Eskişehir Mv.

Komisyon Başkanı

(İmza)

Yılmaz KARAKOYUNLU

İstanbul Mv.

Üye

(İmza)

Erdoğan YETENÇ

Manisa Mv.

Üye

(İmza)

M. Bedri İNCETAHTACI

Gaziantep Mv.

Üye

(İmza)

KONU: Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Heyetinin Danimarka'da gerçekleştirdiği temaslara.

HEYETİN OLUŞUMU: Danimarka'da çeşitli temaslarda bulunan heyet aşağıdaki üyelerimizden oluşmuştur:

Demir BERBEROĞLU	Eskişehir Milletvekili	Başkan
Yılmaz KARAKOYUNLU	İstanbul Milletvekili	Üye
Erdoğan YETENÇ	Manisa Milletvekili	Üye
M. Bedri İNCETAHTACI	Gaziantep Milletvekili	Üye

Heyete ayrıca, Komisyon Danışmanı Prof. Dr. Metin KAZANCI ve Komisyon Görevlisi Aylin UÇ da eşlik etmiştir.

GİRİŞ: Komisyonumuzun 27.2.1997 tarihli 5. toplantısında alınan karar uyarınca Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun çalışmalarının tanıtılması, Avrupa Parlamentosunun Türkiye aleyhindeki kararı ve Uluslararası Af Örgütünün başlattığı kampanya sonrasında insan hakları konusunda son dönemde ülkemiz aleyhine yürütülen kampanyalara karşı yurtdışında gerekli temaslarda bulunup, çalışmalar yapılması amacıyla Danimarka'ya gönderilen Heyetimiz 28 Mayıs 1997 tarihinde Danimarka'ya giderek aşağıda ayrıntılı olarak izah edilen temaları gerçekleştirdikten sonra 3 Haziran 1997 tarihinde Türkiye'ye dönmüştür.

TEMASLAR: Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu ilk gün T.C. Danimarka Büyükelçiliğinde önce elçilik mensupları ile tanışmış, tüm görevlilerle kısa bir durum değerlendirmesi yaptıktan sonra, Danimarka'da bulunan çeşitli bakanlık ve kuruluşlara mensup misyon şefleri ile bir görüşme yapmıştır. Bu görüşmelerde ülkemizin Danimarka ile olan ilişkileri ve mevcut sorunlar hakkında bilgi alınmış daha sonra da verilen bir kokteylde ülkedeki dernek ve vakıf temsilcilerinden oluşan ve oldukça geniş katımlı bir toplantıda Türklerin bu ülkede karşılaştıkları sorunlar dile getirilmiştir.

Bu toplantıya Türk dernek temsilcilerinin yanında gazete muhabirleri de katılmıştır. Gerçekleştirilen bu mini söyleşide yurt dışında bulunan vatandaşlarımızın paralı askerlik sürelerinin indirilmesi, ısrarla ve sürekli olarak dile getirilmiştir. Danimarka'da çalışmakta olan bir kişinin en fazla 5 hafta izin yapabildiği, oysa paralı askerliğin iki ay sürdüğü ve bu nedenle de sürenin kısaltılmasının arzulandığı belirtilmiştir. Öte yandan Danimarka'da alınan sağlık kurulu raporlarının Türkiye'de geçersiz sayıldığı ileri sürülmüş bu konuda heyetimizden girişimde bulunması istenmiştir. Yurttaşlarımızın bir bölümü, çifte tabiyet taşımalarına karşın Avrupa Birliği ülkelerinde serbest dolaşım hakkından yararlanamadıklarını dile getirmişlerdir. Bir bölümü de akrabalarını yanlarına alamadıklarını, kısa süreli gezi için bile akrabalarının Danimarka'ya gelmelerine engel olduğunu ve vize verilmediğini belirtmiştir. Bir diğer temsilci Danimarka'da İslam dininin resmi din olarak kabul görmediğini, eğer bu gerçekleşirse bazı vergi indirimlerinden ve kolaylıklarından yararlanabileceklerini dolayısıyla heyetin bu konuyla ilgilenmesini istemiştir. Bir diğer

temsilci çocuklarının staj sorunlarını halledemediklerini, Danimarka'da okul bitirmiş olsalar bile staj yapmayan bir kişinin iş bulmasının imkansız olduğunu belirterek staj konusunda ortaya çıkan güçlüğün halledilmesini istemiştir. Bu konuda elçilik mensupları gerekli girişimlerde bulduklarını ve soruna çözüm aradıklarını belirterek, bu sorunun çözüleceği kanısını taşıdıklarını belirtmişlerdir. Toplantı Başkanı teşekkür konuşması ile sona ermiştir. Akşam Türk Büyükelçiliğinde çalışma yemeği verilmiş, sorunlar ve izlenecek yöntemle ilgili olarak görüş teatisinde bulunulmuştur.

29 Mayıs 1997 Perşembe günü 9.30'da İstanbul Milletvekili Yılmaz Karakoyunlu başkanlığında Büyükelçi Turan Morali ve Danışmanımız Prof. Dr. Metin Kazancı'dan oluşan heyetimiz, Dışişleri Bakanlığı'na ziyaret etmiş ve Bakanlık Müsteşarı Henrik Wöhk Başkanlığındaki Danimarka heyeti ile çok verimli bir toplantı yapmıştır. Bu toplantıda Türk tarafının açıklama ve eleştirilerini dinleyen Danimarkalı yetkililer ERNK ile kesinlikle bir ilişkileri olmadığını, bu kuruluşu ülkelerine kabul etmeyeceklerini ve PKK'nın Heyetine Güneydoğu sorununun çözümü için daha itidalli ve ilimli davranılmasını tavsiye etmiş, Türklerin haklı oldukları her konuda Danimarka hükümetinin destekçi olacağı teyit edilmiştir.

29 Mayıs 1997 günü saat 11.00'de Danimarka Parlamentosunda, Eskişehir Milletvekili Demir Berberoğlu Başkanlığındaki heyetimiz ile Danimarka Parlamentosunda temsil edilen partilerin milletvekilleri arasında bir toplantı yapılmıştır. Bu toplantıda Danimarkalı milletvekilleri Türkiye'deki sorunun özerk bölgeler tesisi ile giderilebileceğini, böyle bir örneğin Danimarka'da yaşandığını belirtmiş ve Türkiye'deki insan hakları sorununun ülke sınırlarını çok aştığını ve Avrupa'yı yakından ilgilendirir hale geldiğini belirtmiştir. Danimarkalı milletvekilleri son askeri operasyonla, Refah Partisi'nin kapatılması için açılan dava ile ilgili olarak sorular sormuşlar ve uluslararası kuruluşlardan gelen tepkiler konusunda ne düşünüldüğünü öğrenmek istemişlerdir. Türk Heyeti Başkanı Eskişehir Milletvekili Demir Berberoğlu bu sorulara yaptığı uzun konuşma ile ayrıntılı olarak yanıt vermiş, daha sonra da her iki ülke milletvekilleri görüş açıklamışlardır.

30 Mayıs günü Heyetimiz, Büyükelçiliğimizde insan hakları kuruluşları ve dernekleriyle biraraya gelmiş, Türkiye'deki durum ve görüşümüz bu kişilere net bir biçimde açıklanmıştır. Bu görüşmelerde özellikle gönüllü arabulucu rolünü kendiliğinden üstlenmiş olan Prof. Erik Siesby'nin hazırladığı bir öneri heyetimiz üyelerinin tümünün ortak ve tek tek açıklamaları ile reddedilmiştir. PKK ile Türk Ordusu arasında ateşkes ilan edilmesini isteyen, bölgeye özerklik verilmesini öneren ve ne tarihi ne de güncel gerçekleri ve düşünceleri yansıtmayan bu öneri, Heyetimizden büyük tepki alarak gündem dışı bırakılmıştır. Söz alan Uluslararası Af Örgütü Danimarka temsilcisi kaybolan kişilerle ilgili bilgi istemiş, Uluslararası Yazarlar Birliği Danimarka Temsilcisi Knudsen ise Türkiye'de kayıp kişiler listesini açıklamış ve bu kayıp kişilerden ikisinin kendileri-

nin şeref üyesi olduğunu açıklamıştır. Aynı kişi PKK ile mücadele biçimimizin yanlış olduğunu ve belirtilen yöntemle sonuca ulaşamayacağımızı ileri sürmüştür. Komisyon başkanı Demir Berberoğlu Türk görüşünü genel hatlarıyla açıkladıktan sonra kayıp kişilerle ve açıklanan eleştirilerle ilgili gerekli araştırmayı yapacağını ve kendilerine bilgi ileteceğini belirtmiştir. Başkan, Komisyonun son derece ciddi bir biçimde insan hakları ihlallerinin üzerine gittiğini, Diyarbakır'daki işkence olayları ile ilgili olarak soruşturma açtığını dile getirmiştir. Bilahare Erdoğan Yetenç, Bedri İncetahtacı, Yılmaz Karakoyunlu ve metin Kazancı muhatap heyete görüşlerini açıklamışlardır. Görüşme karşılıklı nezaket sözleriyle son bulmuştur.

Bir sonraki gün Kopenhag'daki Türk dernek ve kuruluş temsilcileriyle bir Türk lokalinde buluşularak sorunlar dinlenmiş ve Türkiye ile ilgili açıklamalar yapılmıştır. Bu toplantıda da vatandaşlarımızın bu ülkede karşılaştıkları sorunlar en ince ayrıntısına kadar dile getirilmiş, istekleri Kopenhag'da görevli misyon şefleri tarafından not edilip çözümleri için gerekli işlemlerin daha önce başlatılmış olduğu, bir kısmının izleyen günlerde başlayacağı belirtilmiştir. Bu toplantıda TBMM İnsan Haklarını İnceleme Komisyonunun parlamenterleri bireysel görüşlerini açıklayıp çeşitli önerilerde bulunmuşlar ve bazı sorunların çözümü için durumu ilgili yerlere aktaracaklarını açıklamışlardır. Bu toplantının bir benzeri ertesi gün Arhus kentinde yaşayan yurttaşlarımızla gerçekleştirilmiştir.

2 Haziran Pazartesi günü Eskişehir Milletvekili Demir Berberoğlu başkanlığındaki Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu üyeleri ve beraberindeki heyet Danimarka Parlamentosu Başkanı Erlig Olsen'i ziyaret etmişlerdir. Bu görüşmede Berberoğlu, TBMM Başkanı Mustafa Kalemlî'nin sözlü bir mesajını iletmiş, iki ülke arasındaki ekonomik ve turizme dayalı ilişkilerin giderek genişlediğini belirterek daha iyiye gitmek için hiçbir engel olmadığını ya da sadece suni engeller bulunduğunu açıklamıştır. Heyet Başkanı Berberoğlu, Danimarka'da yaşayan Türklerin sorunlarını özetleyip bunların çözümü için, Erlig Olsen'i hem bilgilendirmiş hem de destek istemiştir. Danimarka Meclis Başkanı Erlig Olsen ise yaptığı konuşmada dil eğitiminde sorunlar bulunduğunu, kamuoyunun bu konuda ikiye ayrıldığını belirterek "Sorun mutlaka demokratik ilkeler doğrultusunda çözülecektir. Dil eğitiminde gerekli duyarlılığı göstermemiz ve yabancı işçi çocuklarının eğitimine de önem vermemiz gerekir" demiştir. Başkan Berberoğlu'nun Avrupa Topluluğu ülkeleri arasında serbest dolaşım ile ilgili sıkıntılarını anladığını ve kendine hak verdiğini belirten Başkan Olsen, böyle bir durumda Danimarka'ya ani ve yoğun işçi hareketi ya da göç olmasından korkulduğunu belirterek sözlerini tamamlamıştır. Daha sonra Türk Heyeti Başkanı Berberoğlu, Başkan Erlig Olsen'e Türkiye'den getirdiği bir armağanı takdim etmiştir. Görüşme, karşılıklı iyi niyet belirtisi açıklayan konuşmalarla sona ermiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi İnsan Haklarını İnceleme Komisyonu Heyeti 3 Haziran 1997 günü Türkiye'ye dönmüştür.